

A KBP-ügy

1. A múlt század hatodik évtizedének második felében különös jelenség ütötte fel fejét a társadalmi feszültségek elhárítására létesített apparátusban. Bizonyos jelek arra mutattak, hogy a szolgálat dolgozói folyamatos szorongásban élnek, noha a dolgok természetes rendje az volna, hogy tőlük féljenek. A mi országunkban azonban kevés dolog alakul úgy, ahogy alakulnia kéne, de ha valami mégis, annak utóbb (mint látni fogjuk), nem épp szerencsés következményei vannak. Mindenesetre bizonyos folyamatokat az indított el, hogy az apparatcsikok nem egyszerűen féltek valamitől, hanem e valaminek az ellenkezőjétől is hideg futkosott a hátukon. Rémes kilátás volt számukra, hogy a szocializmusra netán (már megint) veszély leselkedik, ami őket egzisztenciájukkal együtt elsöpörheti, de ugyanilyen rémes kilátás volt, hogy netán most éppen nem fenyegeti veszély a szocializmust, amiért is a fölöttes szervek úgy vélhetik: a derék, ám teendő nélkül maradt elvtársakra többé nincs szükség.

2. A félelem alulról szállt fölfelé, olyanformán, mint a faggyúmécses füstje: a bűzét messziről lehet érezni, de fényt alig ad. A nem sztearinból készült gyertyapótlót a világnak ezen a felén nemcsak azok ismerhették, akik a háborút vészelték át óvóhelyen, tizenegy évvel később, a sajnálatos események közepette is akadtak, akik a pincébe kényszerültek, és mécses mellett várták, hogy feljöhessenek a napvilágra. Így vált ez az orrfacsaró bűz egyfajta jellegzetesen magyar rettegés jelévé. Mindazok idegrendszerre, akik egyszer már átélték, hogy a világ nem feltétlenül tart igényt rájuk. A szagos pislákolás reprízét bármikor képesek voltak oly erősen maguk elé képzelni, hogy a valóság ismétlődéseként éljék át.

3. Időbe telt, mire a füstöt már fentebb is érezni lehetett. Addig – ha ezek a régiók kaptak is jelzést – nem hittek neki. A grádics alsóbb fokain épp ettől keletkezett meglehetősen nagy zűrzavar, hiszen az ott megrekedtek ahhoz voltak szokva, hogy addig a füst sem füst, amíg határozat nincs róla. Számukra pedig az következett ebből, hogy intézkedniük a veszély elhárításáról anarchiaszámba menne, s az anarchia, miként a munkásmozgalom történetéből (akár csak középfokon is) vizsgát tett egyedek megtanulták: a megideologizált semmittevésnél is rosszabb. A nomenklatúra megkerülésével cselekedni tehát árulással ért volna föl. Így aztán éppenséggel az volt jó szándék és elvhűség dolga, hogy az ember mindaddig várjon, amíg józan esze használatára fentről utasítást nem kap. Így uralkodhatott el az apparátus tekintélyes hányadán a félelem. Volt, akire bénítóan hatott, és volt, akire nem, mert eddigi élete során tapasztalta, hogy elhárítandó veszélyről valamirevaló ember mindig tud gondoskodni magának, és ha gondoskodik, nem marad munka nélkül.

4. Verancsics százados a *kleine Gefahr, gute Gefahr* elvéhez tartotta magát, vagyis a kicsi veszély is jobb, mint a semmilyen veszély. Neki, aki kevéssel beírta, elég

volt a *szitán átlátás* örömteli mosolyához, ha gyorsjelentés futott be arról, miszerint délelőtti filmvetítésre vitt általános iskolások a körúti *Artyek* moziban fűtyülni kezdtek, mikor a *Szerjozsa kadét kalandjainak* főhőse, kitűnő bizonyítványa jutalmául, beülhetett egy páncélausító volánja mögé, s ott elénekelt a pionírok dalát. Mint utóbb kiderült, a nézőtéri pfujolás pontosan egy perc ötven másodpercig tartott, amire még legyinteni lehetett volna, de átváltott lábdobogásba, és kétszázötven tizenegy éves gyermek négyszázötven lábának trappolását már bátran lehetett szovjetellenes atrocitásként értékelni. A mozi tizenkilenc másik, az olcsóbb jegy kedvéért délelőtt beült nyugdíjas nézője közül három a *Konyec filma* felirat után sietett bejelentést tenni a kerületi rendőrségen, és maga az üzemvezető is értesítette fölötteseit. Verancsics, aki nehezen tűrte, hogy a kollégák a reá bízott elkövetői korosztály miatt megmosolyogják, és *Rémusz bácsinak* csúfolják, élve kompetenciaköréből adódó kötelességével, első dolgának tartotta, hogy tisztába jöjjön a diákok kísérőjéül kirendelt tanár múltjával: van-e benne bármi, ami megmagyarázza, hogy nem fojtotta el csírájában a szovjetellenes demonstrációt. A főkolomposok családi hátterét két nap alatt felderítette, majd szortírozta őket aszerint, hogy szüleik a sajnálatos események idején milyen magatartást tanúsítottak. Ötvenhét százalékuknál talált kellő motivációt az ellenséges magatartásra, és negyvenhárom csemetéről lehetett feltételezni, hogy csak, mint a birka, ment a többiek után. A Pávó Antónia nevű, hegyes állú és hegyes orrú ifjú kolleginának voltak Verancsics teóriáját illetően ellenvetései, miszerint a *Szerjozsa kadét kalandjainak* száz másik vetítése országszerte hasonló incidensek nélkül zajlott le, a szovjetellenességen kívül tehát lehet más is a háttérben, úgymint többszöri filmszakadás, vagy a tanár bosszantásának vágya – de ezeket Verancsics keserűségre utaló kézlegyintéssel utasította vissza, mintha őt fokoznák le azzal, ha az ügyét bagatellizálják. Nem bocsátkozott vitába, mert úgyis tudta, hogy az egyetemet, pláne pszichológia szakot végzett ifjú kollégák, akikkel egy ideje fel-feltöltik a létszámot, épp azt nem is tudhatják, amit őneki huszonegy évnyi szolgálat után a tömpe orra is meg-sűg, mármint hogy az efféle véletlenek mögött mindig van valami jól álcázott, tudatos szándék, amit akkor kell leleplezni, amikor még a jámbor ürügy nem vert gyökeret a gyanútlan lelkekben. A következő hétnek szinte minden munkaóráját a csoport kimustrálásra érett Underwood írógépe mögött töltötte, mert a szokványos heti jelentéssel együtt egy megindítandó offenzíva tervezetét is el akarta készíteni a tanulóifjúság ellenséges magatartása felszámolásának tárgyában. A munka eléggé indulatba hozta, egyre nagyobbakat csapott a masinára, s eközben a jelenség, melynek veszélyességére fel akarta hívni a figyelmet, mind súlyosabbá és bonyolultabbá vált. A kész munkát végül azzal adta át Sipőcz alosztályvezető alezredesnek, akivel hajdan egyszerre kerültek az állományba, hogy mikor majd (magától értetődően őt) kijelöli az akció operatív vezetőjéül, szeretné a résztvevők körét is maga meghatározni. Azt remélte, hogy ebbe az ales szó nélkül belemegy, s így nem kell megmondania, hogy a mindig okoskodó Pűvő Antónia volna az, akit semmiképp sem akar a csoportjában látni.

a fiatal művésznemzedék ideológiai felügyelete tartozott. A szocializmusra leselkedő veszély pusztá tényét illetően ők ketten Verancsiccsal (azonos generáció tagjaként) azonos állásponton voltak, gondjaikat megbeszélni mégsem tudták, mert Jenő gyakran a bolhából csinált elefántot, s ez Kunoskó számára különösen kínos volt, hiszen az ő – szerinte – sokkal megalapozottabb aggályait kompromittálta. Gyakran kellett azt éreznie, hogy Jenő voltaképpen az ő karikatúrája, s ezt a kollégák is így gondolják. Nem lehetett vele nem szolidárisnak lennie, de ha kiáll mellette, azzal lejáratva volna magát. Verancsics legtöbb beadványát még Sipőcz is azzal intézte el, hogy ezek fantazmagóriák, s ha ő mindet fölterjesztené, odafent torkig lennének velük, és ami ennél is rosszabb, az elit, a mi drága háromperketteseink, és gögös hárompernyéseink egyfolytában rajtunk röhögnének.

6. Kunoskó szentül hitte, hogy ővele egész más a helyzet. Reszortját az alosztályvezetővé avanszált Sipőcztől örökölte, s azóta szinte egyfolytában hangoztatta, hogy ennek a feladatnak a tisztességes ellátása meghaladja a szellemi kompetenciáját, csakúgy, mint a munkabírását. Ha a jelenlétében hozakodtak elő kollégái ama félelmeikkel, miszerint a túl régóta tartó és túl erős társadalmi béke számukra egzisztenciális gondokkal járhat, Kunoskó legszívesebben visszaordított volna, tudjátok mit, cseréljünk, az én területemen annyi a bajjal kecsegtető jelenség, hogy mindünknek elég lenne, én azt se tudom, hová kapjak, mit előztek meg, mit közböcsítsek, hol és kit szereljek le, kit tiporjak el elsőként? Új beosztása azzal járt, hogy rendszeresen végig kellett böngésznie az irodalmi folyóiratokat, fővárosiakat, vidékieket egyaránt, olvasnia a fiatal írókat, költőket, alkalmi publikációikat csakúgy, mint könyveiket, de még a kiadókhoz benyújtott szinopszisaikat is, mert hát ha épp azokban kerül elő olyasmi, aminek már a megírását-megíratását is jobb megakadályozni, mert hát miért legyen konfliktus valamiből, ami a tabu kategóriájába tartozik, és minek írói energiát, papírt, nyomdafestéket pazarolni rá, hiszen a könyvet, ha megíródna és kinyomtatódna, úgylis ki kellene vonni a könyvtári forgalomból. Ennél humánusabb szisztémát, öregem, egyetlen szomszédunknál sem találhatsz, mondta büszkén Sipőcz alezredes, mikor bevezette a munka fortélyaiába, de Kunoskó néhány eset után, amikor a fortélyt már neki kellett gyakorolnia, azt gondolta, a firkászoknak talán jó ez, de én biztosan belepusztulok.

7. A munkájával együtt járt, hogy mindenről, amiből később gond adódhatott, ajánlatos volt előre tudnia. Legalább annyit, mint a hozzá beosztott tartótiszteknek. Már csak azért is, hogy amikor a delikvens behívásáig fajulnak a dolgok, az illetőnek olyan benyomása támadjon, hogy kihallgatójának tájékozottsága orbitális, s részéről reménytelen próbálkozás volna bármit eltitkolni akarni. Hogy ennek a követelménynek megfeleljen, nemcsak olvasott napszám, mint a güzü, de a kiadók és szerkesztőségek világának bennfentes figuráitól is tudakozódnia kellett, ami rengeteg időt vett igénybe, fröccsözések, kávézások, sörözések szolgálták a tájékozódás keretét, s még arra is ügyelnie kellett (nem mindenkivel szemben, de a többségnél hasznos volt), hogy ne lehessen azt hinni, csakis az információk kedvéért ücsörög az illetővel, hiszen egy havernek könnyebb elmondani mások intim dolgait, mint annak, akit valamely hivatalos szerv bízott meg ezzel. Amikor Ku-

noskó már azt hitte, végre ismeri a fiatal irodalom néven nyilvántartott bolhacirkuszt, és tisztában van vele, ki kinek a kölcsönös szívességtevője, barátja, lyuksógora, ki melyik asztaltársaságba jár lejmolni, akkor egyszerre csak orvul, a háta mögött – mint mondták, kultúrpolitikai irányelv gyanánt – egész vagonnyi újabb pályakezdőt szabadítottak az irodalmi életre, állítólag azért, hogy a fiatal költői státusz eddigi bitorlóinak a monopóliumát megtörjék. Püff neki, ennek ő lett az áldozata, kezdhette a tájékozódást előlről, mert az újak új csoportokba verődtek, más véd- és dacsövetségek alakultak ki, mint amiket ismert, vagyis összekavarodott az egész fáradságosan, de szépen kialakított rendszere. És ha csak a dolog személyi része ment volna át ekkora változáson, azzal még úgy-ahogy elboldogult volna, de a megjelenő írásokban a megszokottól eltérő, ismeretlen rögeszmék bukkantak fel, olyan történelmi esetekre történtek utalások, melyeket csak az érthetett, aki a szerzővel azonos koordinátarendszerben gondolkodott, őneki tehát azt kellett megkísérelnie, hogy olyanok agyával próbáljon gondolkodni, akik ellenében fel kell vennie az ideológiai kesztyűt. Néha furcsa dolgok is történtek vele olvasás közben, meg kellett ráznia magát, hogy szabaduljon a művek reá gyakorolt hatásától, mert némelyik fickó roppant ügyesen keveri a látszatot a lényeggel, s az ember – ha csak nem elég éber – hajlamos rá, hogy az övével egyező tapasztalat esetén ugyanarra következtessen, mint a hamisan általánosító szerző. Néha nem volt könnyű annak látni őket, amik valójában: felelőtlen bajkeverők a demagóg szájájtatóknak abból a fajtájából, amelyik nem veszi tudomásul, hogy itt tíz évenként előlről kell kezdeni azt is, amit már megoldottnak hittünk, példának okáért alig ért véget a háborús romok eltakarítása, az újjáépítés, jöttek a sajnálatos események, és megint romba dőlt a fél város, a nehézségek sok egyéb közt ebből adódnak. Ezek azt sem becsülik, hogy ők már dobálózhatnak vadabbnál vadabb kritikákkal is, és csupán annak az egy követelménynek kéne megfelelniük, hogy a bírálat fakadjon belülről, és akarjon jobbítani.

8. Mindinkább szükség lett rá, hogy ne csak a már megjelent művekből tájékozódjék, de a kiadók és szerkesztőségek időben jelezzék neki, ha olyan írás érkezik hozzájuk, ami kifogás alá eshet. Nem minőségi szempontból, hanem teoretikailag. Még így is a könnyebbik eset volt, ha a művet kéziratformában láthatta. Akkor legalább volt ideje szakértőt felkérni a vitatható részletek kipécézésére. Valamivel rosszabb, de még szintén tűrhető helyzet volt, ha az aggályos mű már több szűrőn átjutott, s őhöz a nyomdai levonatként érkezett. Ilyenkor szét kellett dobatnia a tördelést, késleltetni a lap megjelenését, vagy ha az már nem volt lehetséges, megszervezni, hogy a következő számban maga a szerkesztőség határolódjon el saját közleményétől. Mivel fennállt a többszörös párhuzamosság, a jogkörü határsértések elkerülése végett minderről egyeztetnie kellett az illetékes minisztériummal, a pártközpont megfelelő osztályával, de úgy gondolta, az ügynek csak használ, ha a vétkest egymás után több fórumon is lebaszarintják, és a kollektív bölcsesség dönt úgy, hogy fél évre meg kell vonni a prémiumát. Más volt a helyzet magukkal a renitens szerzőkkel. Egyszeri hibázást meg lehetett úszni fejmosással, de aki újra meg újra semmibe vett bizonyos tabukat, vagy arra spekulált, hogy úgysem mernek hozzányúlni, nehogy olyan hírbe keveredjék a rendszer, mintha a demokratizálás fázisa után megint a diktatúra válnék domináns tendenciává, annak csalódnia

kellott. De pechjére még az üldöztetés dicsőségében sem sütkérezhetett, mert azt mindenkinek megtiltották, hogy a vele történekről beszéljen. Éppen csak beleverték az orrát a saját piszkába, hogy megtanulja, a végtelenségig nem packázhat velünk. Ennek ellenére általánossá vált a tollforgatók elszemtelenedése. Napirendre kellett venni immár példák statuálását is, és első ízben egy Busó László nevű költőre mondtak ki anatómát, mely abból állt, hogy verse a folyó évben nem jelenhet meg rádióban, tv-ben nem hangozhat el, a kultúrházakat pedig körlevélben értesítették, hogy tilos őt felolvasóestre meghívni, és pláne tilos tiszteletdíjat fizetni, nehogy a fickót épp anyagilag ne érintse a szilencium. Mivel Busó egy bizonyos Kaán nevű szakfordító baráti köréhez tartozott, aki a jelentések szerint összes versének első olvasója, házi kritikusa, tehetségének legelszántabb magasztalója volt, s ezzel a lélektani előnnyel a háttérből irányíthatta, mikor, mit és miként vegyenek célba a versei, tehát ez a Kaán Busó rossz szelleme volt, ezért őt előbb rendőrhatósági figyelmeztetésben kellett részesíteni, aztán intézkedni afelől, hogy tegyék ki az állásából, hadd tapasztalja meg, milyen is az, ha kedvenc Busója *Intelem ébezőknek* című verse valósággá válik: *Nálunk a humánium / Nem tészta, csak öntet! / Aki bekajálja / ében is dögölhet*. Kaán pro forma betartotta a neki előírtakat, személyesen sosem beszélt a történekről, de helyette Busó minden költői esten beleszótt a válaszába, hogy *Szólt a szám, betörték a fejem* című, Heine emlékének ajánlott poémája nem ám a fantázia szüleménye, az ő atyai barátja pontosan így járt, s azért járt így, mert vele barátkozott. Azóta azzal büntetik, hogy bár három nyelvből perfekt, nem kap munkát, és éppúgy nincs miből élnie, mint annak, aki egy kapitalista országban veszi magának a bátorságot, hogy a hivatalos álláspontról szembeszegüljön. Úgyhogy nem kell már sokat várni, épül a szockap, vagy ha tetszik, a kapszoc rendszer, nekem speciál nem tetszik, tette hozzá. A megfigyelő, akinek sikerült ezt a mondatot szó szerint lejegyeznie, úgy foglalta össze az est lényegét, hogy a költőnek a torzkép kialakítása volt a célja, mely torzkép szerint a Kaán-féle esetek tipikusak, a tisztességet nálunk általában üldözik. Az ügynök ehhez így fűzte hozzá a magáét: Busóból annak az embernek a sértettsége beszél, aki az irodalmi életben – igen helyesen! – végre háttérbe szorult. Kunoskó tudta, hogy amit „Szalieri” nevű ügynöke ír, az valószínűleg igaz, s ő kénytelen lesz ebben a szellemben eljárni, mégis nemszeretem érzések kerülgették. Tudta ugyanis, hogy aki a fedőnév mögött rejtőzik, az Busó egyik pályatársa, csak épp sokkal, de sokkal szerényebbek a képességei. Zavarta más is, Kaán személyi anyagában arra bukkant, hogy ez az ember 1942-es párttag. És Busót illetően is akadt egy hasonlóan kínos körülmény: rémlett neki – bár biztos egyáltalán nem volt benne –, hogy valamikor, még az illegalitásban találkozott egy Busó Márton nevű emberrel, aki a költőnek akár az apja is lehet, s akkor mindketten a Gömbös-szobor felrobbantása körül sertepertéltek. Azok tehát, akik ellen szankciókat kell alkalmaznia, nem eleve elrendeltem ellenségek, sőt, a körülmények szerencsésebb alakulása esetén az övével azonos oldalon állnának. Rühellte, hogy ilyen szerepet osztott ki rá a sors, s új munkakörében egyebek közt ezért érezte úgy magát, mint-ha a bütykös lábát két számmal kisebb cipőbe kellene belepréselnie. Még soha életemben nem félttem, magyarázta Sipőcznek, de most félek. Például a korkülönbség is túl nagy, a költőim szemében én csak egy vén salabakter vagyok, de ha

– mondjuk – Rezesi-Szabót raknád a helyemre, nem volna ilyen probléma, hisz ő alig idősebb náluk! Az alezredes úgy legyintett, mintha azt mondaná, ne fáraszsz, Kunoskó, és hozzátette, ez a helyzet se rosszabb, mint mikor lőttek ránk! Csak nem tojssz be néhány megkerült taknyostól? Ami Rezesi-Szabót illeti, benne nincs meg a te nagy türelmed, és az ambíciói is mások. Nem kötötte Kunoskó orrára, hogy a kétdiplomás kolléga félállásban máris a háromperketteseké. Rezesi-Szabónak degradálás volna az, ami Kunoskónak előléptetés volt. Még akkor, amikor az új politikai irányelvek miatt az egész szolgálatot át kellett szervezni, s az alosztály struktúrája is megváltozott, nagy gondban volt Kunoskó miatt, mert hozzá foghatóan hűséges, egyenes, elveiben megingathatatlan munkatárs nem terem minden bokorban. Másfelől egyetlen dolog volt biztos: a meredeken osztályharcos időknél, melyekben Kunoskó lubickolt, mint hal a vízben, nyilvánvalóan végűk. Azt sem lehet tudni, hogy mennyire képes alkalmazkodni a változott körülményekhez. Magasan kvalifikált értelmiségekkel kapcsolatos tevékenységhez nem volt sem eléggé képzett, sem kellően rafinált. Maradt az ő korábbi reszortja, és Sipőcz úgy gondolta, amennyivel ő maga okosabb és gögyisabb, annyival könnyebb is lett azóta a munka, s ez a két tényező nagyjából kiegyenlíti egymást. Ha folyamatosan segít, Kunoskó, egyszerű lélek létére sem okozhat különösebb galibát. Mellette szólt az is, hogy a bizalomba férkőzés taktikája került napirendre, és Kunoskó nyilvánvaló jóhiszeműsége, apáskodó hajlama lefegyverzően hathat a fiatalokra. Másfelől a személye neki is garanciát jelentett, hogy olyan embert állított erre a posztra, akinek a szervezetében elég immunanyag van a burzsoá ideológia maláriája ellen. Kunoskót nem fogja elkapni a sznobság nevű ragály, ami sok derék harcost megfertőzött már kulturális viselkedéssel, az ízlésük olyannyira hasznavehetetlenül ragyás lett, hogy még a dekadencia himlőhelyei is kiütözköztek rajtuk.

9. Ilyen megfontolások miatt hessegette el Kunoskó rendszeressé vált panaszkodásait. Ő már megtapasztalta a saját bőrén, hogy példának okáért a zöldségboltos segédi múlt a kishitűségnek milyen erős gyökerét ereszti az ember habitusába, mely attól sem szárad el, hogy bezupálsz ide, a szolgálathoz, és attól sem, hogy később bizonyos főiskolák politikai kurzusain diplomákat szerzel. További éveknél kell eleltelniük, mire képes lesz megglátni önmagadban a nagyra termettséget, azt, amiért mások fantáziát látnak az előléptetésedben. A tetőfedői múlt aligha kisebb teher ennél. Arra is jól emlékezett, hogy mennyire tud hiányozni az embernek a lövészárók-hangulat, a feje körül füttyülő golyók felajzó hatása, meg az, hogy tudni lehetett, honnét lőnek rád. Aki ilyesmin edződött, azt később rettegéssel töltetik el a bőre alá nesztelenül fúródó áskálódások, és Kunoskó most alighanem ennél a stádiumnál tart. Sipőcz azonban azt is tudta már, hogy idővel minden terepen megleljük a kedvenc ellenségünket, akin megtorolhatjuk, ami fájt, és mert az embernek módjában áll megtenni, él a lehetőséggel, hogy kinek-kinek ettől-attól elvegye a kedvét. Elvhű harcos számára ez nem is akármilyen szórakozás. Az írónépség például, mellyel Kunoskónak most gondja van, csak eleinte ijesztő, némi idő után majd ő is rájön, hogy könnyű átlátni a kisded játékaikon, és képes lesz marionettfigurákká változtatni őket. Nincs ebben semmi ördöngösség, magyarázta neki, elég kiról-kiról annyit tudnod, hogy milyen származású, az az egy mindent

elmond róla. Ha feltárod a múltbeli cselekedeteit (és fiataloknál, akiknek múltjuk alig van, ez gyerekjáték), már tudod is, hogy ki barát, ki ellenség. Az előbbire támaszkodsz, az utóbbit – a másik segítségével – megsemmisíted. Jó, tegyük fel, akadhatnak, akik erre is, arra is esélyesek. Akkor mit teszel? A jobbakat megnyered nekünk, a többiből lesz a *kála*, az a hibás áru, ami senkinek se kell, tehát ki lehet söpörni a boltból. Ne mondd nekem, hogy ez túl bonyolult! De mondom, hördült fel Kunoskó, hiszen épp az a bajom, hogy nem tudom, melyikért érdemes küszködni, melyikért nem! Próbáltam őket faggatni egymásról, hogy majd utólag levonom, mi baráti túlzás, mi rosszindulatú előítélet, de nem jött be. Ezeknél nincs olyan, hogy barátság. Ha a haverjokról beszélnek, azt is hihetnéd, az ellenségüket mőszerolják. Tengernyi időm ment rá, és a mai napig dunsztom sincs, ki kicsodás. Sipőcz kurta kis nevetést hallatott, és bízaton vállon veregette, *pünkt verkehrt*, mondta vigyorogva, kezdesz rájönni a dolog ízére. Az író, a fiatal is, attól író, hogy öröm neki a konkurensnek ártani, és pláne boldog, ha ezt ideológiai alapon teheti, mi pedig ebben segítünk neki! Később már a tenyeredből fognak enni, egymás kinyírásához is tőled kérnek segítséget, te meg páholyból nézed, hogyan falják fel egymást. Sipőcz szemének lelkes csillogása sem győzte meg Kunoskót, szinte rimánkodva győzködte tovább, előbb-utóbb beüt a Nagy Gebasz, vagy azért, mert – mondjuk – megbíztam az ellenségben, vagy mert egy barátot martam el magunktól. És akkor téged vesznek elő, hogyan bízhattál meg énbennem! Az égadta világon semmilyen támpontom nincs, hogy eligazodjak ezeken. Frászkarikát nincs, vágta rá Sipőcz, bezzeg az én időmben tényleg vérhugyozás volt megtudni, hogy ki, mikor, hol, kinek, mit mondott, de mi akkor is működünk! Azt kérde, hogyan? Öregem, az íróknak akkor is volt törzshelyük, a törzshelyen rosszul leborravalózott pincérük, vagy olyan presszós lány, akit megkúrtak, de elhajtottak. Az ilyen szívesen elmesélte, hogy melyik asztalnál miről folyt a szó. És ott voltak a kincset érő házmesterek, a titkárnők, a hivatalsegéddek, a szomszédok... Neked meg már annyival is könnyebb, hogy építhetsz az általunk összehordott adatbázisra. De ha ez is kevés, ha minden kötél szakad, olvasd el a „műveiket”, kapóra jön, hogy most divat az őszinteség, készpénznek is veheted, amit összeírnak magukról. Csak azt ne mondd ezek után, hogy így sem tudsz dönteni! Márpedig mondom, ellenkezik Kunoskó, sőt, van valami, ami ennél is rosszabb. A lelkiismeretemmel sem bírok zöldágra vergődni. Sipőcz hüledezett és habogott, a lelki middel? Ne röhögj, kérlelte Kunoskó, ez a Busó-ügy betett nekem, mert a fickó mindük közt a legtehetségesebb, az meg, aki bemőszerolta, feleannyira se jó költő. Mi mégis őt karoljuk fel, és Busót kiáltjuk ki ellenségnek. Na és, csattant fel Sipőcz, miért zavar ez téged? Nem arról kell döntened, hogy melyikük jusson fel a Parnasszusra! És én mégis egyfolytában azon tipródok, jó-e nekünk, ha nem tehetséges embereket állítunk magunk mellé? Nem az ügyünket kompromittáljuk-e, ha nímandokat támogatunk? Sajnos nem tudok úgy jó munkát végezni, hogy közben azt gondolom, amit csinállok, szükséges, de káros. Sipőcz nagyot sóhajtott, és úgy szántotta végig ujjjaival a koponyáját, mintha még lennének égnek meredő hajszájai. Nincs teveled más baj, sóhajtotta, csak ez az örökös tökölés. Erről viszont nagyon is ideje lenne leszoknod. Mi magasról leszarjuk, hogy ki tehetséges, ki nem. Egyetlen szempontunk van, de az rém egyszerű: kit tudunk használni, mire, mikor és mennyiért?